

Gyermekrajzpályázat értékelés

Aki már barangolt a Szekszárd környéki tájon, annak Mészöly Miklós meséit olvasva ismerősnek tűnhet a történetek díszlete, és ez az itt élőknek különösen fontos. Két és fél évtizede illusztrációval foglalkozom, könyvekkel körülvéve érzem jól magam, de bevallom, amíg 2016-ban ide nem költöztem, nem hallottam Mészöly Miklós nevét. Felfedezése számomra eddig váratott magára. Mészöly Miklós most 100 éves lenne. Pályázatokkal, rendezvényekkel, kiállításokkal emlékezünk rá. Fontos, hogy szélesebb körben is megismerjék műveit. Az 50-es években politikai okokból alig jutott publikálási lehetőséghez, a Budapest Bábszínházban dramaturgként dolgozott, a meseírás biztosított neki megélhetést. Meséit olvasva érzékeljük, amit maga is bevallott, hogy klasszikus értelemben véve nem gyerekeknek valók mesék ezek. Nagy részük nem távoli tájakon, tündérvilágban, fantasztikus lények között játszódik, hanem az író szülőföldjének, ifjúkorának környezete bukkan fel a lapokon: szőlős dombok, lösz-szurdikok, rétek, tanyák, présházák, erdők. Hősei is ezekhez a helyszínekhez kötődnek, a paraszti kultúra használati tárgyai, növények, állatok telnek meg lélekkel, öltenek emberi tulajdonságokat, válnak emberarcúvá. Boldogságra vágnak, boldogulni szeretnének, nehézségeken kell túljutniuk, de éppen annyira esendők, tökéletlenek, mint mi, emberek. Mészöly Miklós meséiben más a végkifejlet, mint hagyományos mesékben, sokszor elmarad a boldog befejezés, a megnyugtató lezárás. A nehézségeken való túljutás célja nem a jutalom, a mese szereplők megtanulnak alkalmazkodni, megismerik önmagukat, megtalálják a helyüket a világban. Az író a meséi nyelvezetében felhasználta a ritka, rég használt, nekünk már szinte egzotikus tájnyelvi szavakat, mint a rocska, a vakarocska, a szőlőfajták nevei: ökörszem, hóvíz, csomorika, juh fark.

Értő iránymutatással, segítséggel a mai gyerekek kedvenceivé is válhatnak ezek a mesék. Fontos ez, hiszen gyerekeink egyre inkább beszorulnak a négy fal közé, a televízió, internet, mobil eszközök konzervatívumai között nőnek fel határtalan információ áradatban, de valós tapasztalatok nélkül. Egyszerűbb leültetni őket a tévé elé (sokszor ízléstelen látványvilágú, üres fecsegéssel teli, hatásvadász, ripacskodó művilág elé), mint mesélni, tanítani, kimozdulni a szabadba, kirándulni, játszani, mozogni, felfedezni a világot, hogy igazi élményeket szerezzenek, hogy tápláljuk a forrást, belső izzást, amiből egész életükre merítenek. Adorjáni Endre szobrászművész a zsűrizés alatt emlegette is ezt: „Parazsat kell nyelniük, hogy táltoscscikók lehessenek.” Mészöly Miklós meséiben egy olyan világ elevenedik meg, ami mára sajnos magyarázatra szorul. Igazi hólepte, fagyos telek, öreg tanyák, puttonyos szüretelő emberek, falusi gazdaságok, baromfiudvarok, erdők, rétek lakói, régi használati tárgyak, paraszti kultúra, ízes beszéd. Vajon mennyire ismerik ezt a világot a mai gyerekek (vagy akár a szüleik)? Ezért különösen érdekes ez a rajzpályázat. Vajon hogyan dolgozták fel a gyerekek ezeket a meséket, képzeletük hogyan töltötte ki a számukra ismeretlen világot, illetve a szülők, tanárok mennyire voltak segítségükre, milyen meséket választottak ki? Bevallom nekem is utána kell nézni dolgoknak, ha rajzolok, hogy néz ki egy vörösbegy, a harkály, hogy repül a sas, mi is az a rocska.

A rajzok értékelése óhatatlanul szubjektív döntés, részben az élményen, az ösztönös megérzésen alapul, de a válogatásnak vannak objektív szempontjai is. Mennyire izgalmas a kép összehatása? Mennyire érdekes a hangulata? Ráismerünk-e a történetre, a szereplőkre? Mennyire van kidolgozva a kép, kitöltve a lap? Mennyi ügyességet kíván az alkalmazott technika, a pasztellkréta, a tus, a vízfesték, a tempera, vagy a nehezebb technikák, mint a linómetszés, a visszakaparás, a vegyestechnikák (utóbbiakat nem véletlenül kértük a pályázati kiírásban). Kis méretben éppen olyan jól működik-e a látvány, mint nagyban? Mennyire tartalmas, mennyire jön át a romlatlan, szabad, bátor alkotói szellem? Nem titok, nem szeretjük a kliséket, a kommersz műveket. Különbséget tettünk alsó és felső tagozatosok munkái között, és elvárható életkori sajátosságokat is figyelembe vettük.

A pályázók összesen több, mint 20 mesét dolgoztak fel, nem csak a hagyományos népmesei történetekből, hanem Mészöly felnőtt prózai műveihez közelítő típusból is.

Néhány szó a helyezettekről.

Alsó tagozatosok közt Kökönyi Tóth Barnabás (3. osztályos) két alkotása, A hegy és az árnyéka és a Miért nem tudnak beszélni a halak című meséhez készült képe lett az 1. helyezett. Mindkettő hasonló minőségben, látványvilágban készült. A lapot szétfeszítő izzó, intenzív színfoltok, a túlárado energia, a hideg-meleg kontrasztok, a vibráló vonalkázás és a haltetek geometrikus mintái mind vonzzák a figyelmet. Legjobb szó talán, hogy őserő lakozik a rajzokban.

A 2. helyezett Kovács Angéla (1. osztályos) a Kőkény kisasszony című meséhez készült illusztrációja lett. Több hasonló kép is érkezett Sióagárdról ezzel a viaszkarcolós technikával. A kép szimmetrikus, frontális elrendezésű, szemből látjuk a Kőkény kisasszonyt a föléd magasodó hegy vagy háza előtt, ahogy várja a Dért, hogy még kékebb, még szebb lehessen.

A 3. helyezett alkotást Illés Levente (4. osztályos) készítette, amelyen szintén Kőkény kisasszonyt ábrázolta plakátos egyszerűséggel, nagy színfoltokkal, tempera technikával, melynek sajátossága, hogy száradás után a színfoltok kivilágosodnak, freskó jellegűek lesznek. Kőkény kisasszony kettéosztja a fekvő lapot, jobbra Sas úrfit látjuk, balra a girbegurba lakás áll, amiben a kisasszony lakik, felette a nap ragyog, a kép többi része pedig hideg, kékeszöldes árnyalatú.

További 9 különdíjat ítéltünk oda a szép munkáknak.

Felső tagozatosok között Lovag Előd (5. osztályos) Mese a vörösbegyőről meg a két harkályról című meséhez készült illusztrációja lett az 1. helyezett. Nagyon mutatós, ahogy sötét lapon a papír faktúrájából adódóan villognak a pasztellkréta világos színei. A kékek, barnák, vörösek kellemes benyomást, üdeséget keltenek. Több pályamű is érkezett ebben a felfogásban Bonyhádról. A kiválasztott kép talán annyiban tér el a többitől, hogy felnőtt szemmel van benne valami misztikus tartalom, ahogy a fa törzse, girbegurba ágai felfelé magasodnak, a madarak archaikus egyszerűséggel vannak lerajzolva. Legalul gubbaszt a vörösbegy, középen az egyik harkály már kitarja szárnyait, felső pedig már repül is. A képet nézve Csontváry cédrusai jutottak eszembe.

2. helyezett Kerekes Kata (6. osztályos) Katszeré, a csillaglány történetének illusztrációja, amely nagy figyelmet kívánó technikával készült. A papírmetszet megkívánja az aprólékos részletek elhagyását, a formák, alakok egyszerűsítését, a stilizálást. Az alkotó a papírmetszetet nem nyomófelületként használta, hanem az üres, negatív, kivágott részekre spriccelte a festéket. A szikár, egyszerű formák, a fák hatalmas leveleinek díszítményként történő elrendezése, vagy a lapszél háromszögletű, geometrikus díszítése a magyar pásztorművészet ábrázolásait idézi. Szinte az egész kép zöldes árnyalatú, az alakok alatt van egy kis vöröses színezés.

3. helyezett Aradi Zalán (5. osztályos) alkotása lett, amely a Miért nem tudtak beszélni a halak? című meséről készült. Vegyes technikájú kép, pasztellkréta, filctoll és akvarell felhasználásával. A képen a háttér pasztelles puhasága, sejtelmes atmoszférája előtt úsznak a nyers színekkel tagolt, geometrikus mintázatú halak. Az alkotás Kandinszkij és Klee világát idézi meg.

Felső tagozatosoknál 4 különdíjast választottunk.

Köszönjük, hogy ennyien részt vettek a pályázaton! Mindannyian gazdagodtunk Mészöly Miklós meséivel, és a befogadó gyermeki képzelettel. Én is lerajzolok egy mesét. Választottam is magamnak egyet, a Virágok beszélgetését, Jeszenák Kránicz történetét, aki a szurdikokat, szőlős dombokat járta, virágokkal beszélgetett, és folyton a katicabogarat kereste. Képzeletem már ide helyezte őt a szekszárdi dombok közé, az utolsó megmarad régi pincék közelébe.

Szántói Krisztián